

Spring för livet!

- **En studie om barns fysiska aktivitet på rasten i förskoleklass**

Av: Frida Danielsson

Handledare: Anne Hedén



Abstract

Run for your life - A study of children's physical activity during break time in preschool.

Author: Frida Danielsson

The purpose of the study is to investigate children's physical activity in their free time in a preschool class. This field study used observations during times when children play freely. The study has also been supplemented by interviews. The purpose of the study is to create an understanding of what children choose to play and activate with a time that is free and not controlled by the educator, but also about how educators and the environment is impacting on children's choice of play. The theories that the study is based on social culture perspective. Research shows that children today are physical inactive and that leads to several negative consequences. The conclusions of the study is that the children included in the study are all physically active in the time where there is no planned activities. There are also minor variances between the types of activities performed by girls compared with boys. It emerges from the study that physical environment and the teachers both are important components when it comes to the physical activity of the children.

Keywords: Preschool, child, play, activity, health, gender

Sammanfattning

Spring för livet - En studie om barns fysiska aktivitet på rasten i förskoleklass

Författare: Frida Danielsson

Syftet med studien är att undersöka barns fysiska aktivitet i den fria leken i en förskoleklass. I denna fältstudie används observationer under tider då barn leker fritt. Studien kompletterats även med intervjuer. Avsikten med studien är att skapa en förståelse för vad barn väljer att leka och aktivera sig med på en tid som är fri och inte styrd av pedagog, men också om hur pedagoger och miljön är påverkande för barns val av lek. Studien grundar sig på en sociokulturell teori. Forskning visar på att barn idag är inaktiva och det har många negativa påföljder.

De slutsatser som studien visar är att de barn som ingår i studien är samtliga fysiskt aktiva i den fria leken, men att pojkar och flickors lekar ser delvis olika ut. Det framkommer i studien att miljö och pedagoger är viktiga komponenter för barns fysiska aktivitet.

Nyckelord

Förskoleklass, barn, lek, aktivitet, hälsa, genus

Innehåll

1. Inledning	5
2. Syfte	6
3. Frågeställning	6
4. Operationell definition	6
5. Bakgrund och tidigare forskning	7
5.1. Barns hälsa	7
5.2. Miljön på skolan	8
5.3. Pedagogernas betydelse	9
5.4. Motorisk utveckling	10
5.5. Flickor och pojkars lek	11
6. Teoretiska utgångspunkter	12
6.1. Sociokulturellt perspektiv	12
6.2. Interaktionistisk lekteori	12
6.3. Genus	13
6.3.1. Hierarkier och den fria leken	15
6.3.2. Barns rörelsemönster	15
7. Vetenskapligt förhållningssätt	16
8. Metod	17
8.1. Tillvägagångsätt	17
8.1.1. Intervjua barn	17
8.2. Urval och avgränsning	18
8.3. Etiska aspekter	18
8.4. Kritiskt granskade av metoden	19
8.5. Bortfall	20
9. Presentation av det empiriska materialet	21
9.1. Beskrivning av miljö	21
10. Resultat	22
10.1. Observationer	22
10.2. Intervjuer	24
11. Analys	28
12. Slutsats	32
13. Kritisk granskning	33
14. Förslag på vidare forskning	33
Käll- och litteraturlista	34
Bilaga 1 Intervjuguide	36
Bilaga 2 Observationsfrågor	37
Bilaga 3 Informerat samtycke rektor	38
Bilaga 4 Informerat samtycke förskollärare	40
Bilaga 5 Informerat samtycke föräldrar	42

1. Inledning

Barns fysiska aktivitet har minskat i Sverige och barn är allt för stillasittande idag än vad de borde vara. Det påverkar barns hälsa negativt där tidigare studier har visat att detta kan leda till både psykiska och fysiska problem i unga år (Faskunger 2008, s. 6).

Samhället är under ständig utveckling vilket leder till att många saker i vardagen förändras. Samhällsförändringen har bland annat inneburit att trafiken ökat, barn vistas under längre dagar i förskola, skola samt fritidshem och den elektroniska utvecklingen har bidragit till mer stillasittande aktiviteter för barnen. Att barn idag är mer stillasittande än förr har visat sig påverka hälsan på ett negativt sätt. Inaktivitet hos barn kan bland annat leda till benskörhet, depression och koncentrationssvårigheter (Faskunger 2008, s. 6).

Den yttre miljön är en faktor som påverkar lusten och motivationen till barns vilja att utföra fysisk aktivitet (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012, s. 29). En begränsad ekonomi avgör ofta vilka resurser förskolan kan lägga på miljön. Ekonomin begränsar bland annat inköp av leksaker, organisation av skolgården och kompetensutveckling hos personalen (s. 29). Det finns forskning som visar på att flickor och pojkar har olika kropps rörelser och att det kan vara ett resultat av att flickor och pojkar behandlas olika (Young 2000, s. 274).

Skolan och förskolan ska arbeta efter den värdegrund som är framtagen av skolverket där jämställdhet är ett av områdena och som omfattar människor. Livets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen och solidaritet mellan människor är de värden som ska gestaltas och förmedlas i verksamheten (Skolverket). Att arbeta med jämställdhet handlar om att ge alla barn lika rättigheter och förutsättningar att utvecklas oavsett vem barnet är.

”Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.” (Skolverket).

Hur flickor och pojkar leker har visat sig vara av olika fysiska grader då forskning pekar på att flickor leker mindre fysiskt aktiva lekar än pojkar (Hwang & Nilsson 2011, s. 225). Därför ser jag det relevant att i denna studie titta på hur pojkar och flickor leker för att se om det finns olikheter i deras sätt att leka.

Med anledning av förändringarna i samhället och den minskade graden av fysisk aktivitet hos barn, samt tiden barn spenderar på skola/förskola idag, är det intressant att undersöka barns fysiska aktivitet i en förskoleklass. Då det genom forskning även pekar på att det finns skillnader mellan vilka val av lekar som pojkar respektive flickor väljer kopplat till fysisk aktivitet, är även det av intresse att belysa i studien.

Jag vill genom min studie undersöka hur en grupp barn i en förskoleklass utövar fysisk aktivitet genom lek och om det finns några skillnader mellan pojkar- och flickors aktiviteter.

2. Syfte

Syftet är att undersöka barns fysiska aktivitet i förskoleklass under rast, då forskning visat på att barn är inaktiva, samt att se om det finns några skillnader i aktiviteter mellan flickor och pojkar.

3. Frågeställning

- Är barnen fysiskt aktiva under skoltid?
- Vad leker pojkar respektive flickor på rasten?
- Vilken betydelse har pedagogens roll i närvaro och förhållningssätt?
- Hur påverkar miljön/skolgården barnens möjligheter till fysisk aktiv rörelse? Stödjer miljön fysisk aktivitet?

4. Operationell definition

Begreppet lek avser i den här studien aktiviteter som barnen väljer att utföra utan inflytande av någon vuxen. Begreppet rast innebär pauser som inte är ledd av lärare eller som har bakomliggande syfte och mål. Studien kommer att använda folkhälsomyndighetens beskrivning av fysisk aktivitet som innebär kroppsörelser som leder till ökad energiförbränning (Folkhälsomyndigheten).

Jag kommer att använda mig av Olofssons (2007) begreppsförklaringar genom uppsatsen.

Begreppsförklaringar:

Kön avser ett begrepp för det biologiska könet, det vill säga det man föds som (flicka eller pojke).

Genus avser det sociala könet. Det är den sociala konstruktionen och inte den biologiska som gör skillnad. Det är i den sociala omvärlden som genus blir till där sociala och kulturella skillnader spelar roll.

Jämställdhet innebär att det ska finnas rättvisa mellan könen (Olofsson 2007, s. 118-119).

5. Bakgrund och tidigare forskning

I det här avsnittet beskrivs tidigare forskning kring barns fysiska hälsa. Miljö och pedagogers inverkan på barns fysiska aktivitet, flickor och pojkars lek samt barns motoriska utveckling.

5.1. Barns hälsa

Tidigare forskning visar på att barn på senare tid har blivit allt mer inaktiva vad det gäller fysiska aktiviteter. Ellneby (2007) skriver om hur naturen och tekniken konkurrerar med varandra. Den nya tekniken ger tillfredsställelse utan att ofta kräva en fysik motprestation. Ellneby (2007) förklarar barnets lek framför datorskärmen som nutidens sätt för barnet att upptäcka spänning. Ellneby (2007) skriver även om hur naturen och tekniken konkurrerar med varandra. I naturen stimuleras barn till att leka allt möjligt och det har visat sig att barn rör sig på ett speciellt sätt när de leker i naturen (Ellneby 2007, s. 180).

Lekarna i naturen har under åren hamnat i konkurrens med surfplattor, datorer och leksaker. Det finns också en rädsla bland föräldrar att barnen ska stöta på farligheter som exempelvis ökad trafik eller människor med ont uppsåt (Ellneby 2007, s. 180).

Barns hälsa har under senare tid förändrats till det sämre. Faskunger (2008) menar på att barn rör sig mindre idag än vad de tidigare gjort. Han anser att utvecklingen inom trafik och elektronik i kombination med den utökade vistelsetiden på institutioner som förskola och skola, har haft ett stort inflytande på att barn är mer stillasittande idag än förr (Faskunger 2008, s. 6). I Faskungers (2008) studie presenterar han Världshälsoorganisationen WHO:s rekommendation till vad som anses vara lämplig tidsanvändning för barn att spendera på elektronisk mediekonsumtion. Den framtagna rekommendationen är två timmar om dagen (Faskunger 2008, s. 15). Rekommendationen för fysisk aktivitet bör vara minst sextio minuter av allsidig motion dagligen (s. 15). Även på folkhälsans hemsida kan man läsa att barn är mer stillasittande nu än för bara några decennier tillbaka (Folkhälsan, 2016). Där påvisar de även fördelarna med att vara fysiskt aktiv som barn. En ökad inaktivitet har visat sig ha

en negativ inverkan på barns hälsa (Faskunger 2008, s. 6). Det är innan puberteten särskilt viktigt att aktivera kroppen fysiskt eftersom det är då skelettet byggs upp. Om barn är aktiva och motionerar på olika sätt, så leder det oftast till bättre hälsa resten av livet. Även syreupptagningsförmågan blir bättre i vuxen ålder om man motionerar som barn (Folkhälsan).

Organisationen folkhälsan arbetar med samhällsfrågor rörande hälsa och livskvalitet och har hälsofrämjande arbete, social- och hälsovårdsservice samt forskning som kärnområden. Folkhälsan har sedan de grundades 1921 kombinerat vetenskaplig forskning med praktiskt hälsofrämjande arbete (Folkhälsan, 2016).

Faskunger (2008) presenterar i sin studie att barn idag har mindre av den aktiva transporten mellan olika geografiska platser. Det innebär att de har bytt ut förbindelsen mellan hem och skola, hem och fritidsaktiviteter och dylikt från gång och cykel till bil- och busstransporter (Faskunger 2008 s. 6). Det har resulterat i en rad olika negativa hälsoeffekter som både påverkar den fysiska och psykiska hälsan. Depression, oro, ångslan och aggressivitet är psykiska hälsoeffekter som minskar om barnen aktiveras fysiskt (s. 6).

Övervikt och fetma är effekter som påverkas av inaktivitet. Vikten hos barn ökar och risken för att drabbas av diabetes typ två ökar i samband med det. Därför är det särskilt viktigt att ha en stimulerande miljö där barn kan leka och röra sig fritt och är då fysiskt aktiva utan att tänka på det (Faskunger 2008, s. 6, 12). I Sverige är mellan femton och tjugo procent av alla barn överviktiga, varav en till fem procent är feta. Hälsa infattar inte bara vikt och fysiska men utan också välbefinnande som självkänsla (s. 12).

5.2. Miljön på skolan

Att få möjlighet att röra på kroppen kräver en stimulerande miljö. Där har skolan både ansvar och möjlighet att hjälpa barnen till motion (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012, s. 29). Det finns forskning som visar att skolan är en plats där barn har chans och möjlighet att effektivt öka sin fysik. Det har visat sig att när barn rör på sig så kan det bidra till bättre hälsa och välbefinnande. Motoriken och inlärningsförmågan blir bättre, den sociala kompetensen stärks och det bidrar till ökad koncentration. Minskad sjukfrånvaro och minskad stress är även det faktorer som får bättre resultat av fysisk aktivitet (Faskunger 2008, s. 13).

En stimulerande skolgård där barnen kan leka är en förutsättning för att öka lusten bland barnen med att vilja röra på kroppen. Barn som går på förskola eller skola där gården är stor och som har naturinslag

tillgängliga med bland annat buskar, träd, grenar, stenar, och ojämn terräng är mer fysiskt aktiva än barn som inte har den möjligheten (Faskunger 2008, s. 22). Att barn behöver ha tillgång till en stimulerande miljö är även något som Ericsson (2005) lyfter fram som förutsättning för att få barn att vara mer fysiskt aktiva (Ericsson 2005, s. 123)

Ellneby (2003) menar att ute i naturen kan barn utveckla sitt rörelsemönster och öka sin förmåga att kunna umgås och leka tillsammans med kamrater (s.101). Ellneby ser gärna att barn ska vistas utomhus varje dag i alla olika väder med undantag för extremväder (s.102). Vistelse utomhus i naturen stärker bland annat barnens händer, armar och ben, men också gör det att barnet får en betydligt bättre balans genom att barnet tar sig fram hoppandes, smygandes och springandes på ojämn terräng. Det kräver även koncentration att bygga kojor och klättra i träd (s. 102). Vidare lyfter Ellneby (2003) fördelarna med att leka med redskap som till exempel bollar, hopprep, rockringar och stylvor genom att självständighet- och samarbetsförmågan övas (Ellneby 2003, s. 101-102).

Att låta barnen på förskola och skola ha tillgång till olika redskap hjälper dem att utveckla många olika sinnen, där bland annat ögat, lederna, musklerna och beröringssinnet tränas. När barnet till exempel följer bollen med blicken tränas ögonen. Det pågår ett samarbete mellan ögon, hand och fot när barnet kastar, fångar, sparkar eller tar emot en boll. Led- och muskelsinnet får sin träning i att bedöma hur långt eller hårt en exempel boll, kula eller frisbee ska kastas och genom att känna på redskapet som exempel bollens yta aktiveras beröringssinnet (Ellneby 2003, s. 134).

5.3. Pedagogernas betydelse

Att barn leker känns ofta naturligt, men ibland behövs vuxna för att få igång lekar och för att visa och lära ut. Vuxna som finns runt om barnen på rasten finns där med olika ändamål. Det kan vara allt från att vara en trygghet, till att observera vad som händer på skolgården eller för att hjälpa barn att komma igång med olika lekar. Osnes, Skaug och Eid Kaarby (2012) skriver om pedagogens fyra olika roller som lekkamrat, vägledare, åskådare och igångsättare (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012, s. 30-34). Jag kommer nedan att punkta upp dessa fyra olika roller;

- Leckamraten fungerar som uppmuntrande och vägledande i barnets lek där pedagogen intar rollen som kamrat och inte tar över och styr leken helt och hållet. Det är viktigt att barnet får stöd och hjälp i sin lek, där pedagogen visar att hen tar barnet på allvar.

- Vägledaren fungerar som stöd för barnen när de inte riktigt förstår leken eller upplever utanförskap, då kan vägledaren kliva in i leken för att hjälpa till och stötta upp.
- Åskådaren kan i många fall upplevas som inaktiv när hen står och bara tittar. Det åskådaren möjligen gör är att hen bland annat observerar vad barnen gör, pratar om eller inte gör.
- Tillslut har vi igångsättaren som är betydelsefull i att hen hjälper barnen med att delta i olika lekar, visar nya platser eller instuderar nya lekar (s. 30-34).

En vuxen som är med och sätter igång fysiska aktiviteter på rasten har visat sig vara mycket uppskattat. Det har inte bara visat sig vara effektivt för deltagande i aktiviteter utan också genom att öka kontakten elever och vuxna emellan (Ericsson 2005, s. 125).

5.4. Motorisk utveckling

Motorik handlar om utveckling av rörelse, som till en början är medfödda reflexer hos det lilla spädbarnet och som senare utvecklas till medvetna rörelser (Ellneby 2007, s. 14).

Ellneby (2011) skriver om fördelarna med att tillbringa tid ute i naturen. Hon skriver om ett starkt samband mellan naturen och att må bra (s. 128). Genom att vara regelbundet fysiskt aktiv hjälper det barnet att orka med den teoretiska undervisningen i skolan. Det leder till att barnet får bättre koncentration- och inlärningsförmåga (s. 128).

Det är under barnåren, före puberteten som bentätheten byggs upp, något som barnet senare kommer att bära med sig under hela livet (Ellneby 2011, s. 129). För att forma en så god bentäthet som möjligt behöver kroppen utsättas för fysiska aktiviteter såsom att hoppa, klättra, springa och det görs som bäst utomhus i den naturliga leken. Andra fördelar med att utsätta kroppen för fysisk aktivitet är att muskelkraften ökar, man får större uthållighet samt att koordinationsförmågan och balansen blir bättre (Ibid).

5.5. Flickor och pojkars lek

Lek är ett begrepp som kan ha många olika betydelser. Lek ska vara något självvalt för barnet som inte är påtvingat av någon annan (Smidt 2010, s. 143).

Forskaren och landskapsarkitekten Maria Kylin skriver i sin avhandling om barns egna platser som handlar om kojor. Hon menar att det finns skillnad mellan flickor och pojkars lek. Hon nämner att pojkar och flickor bygger kojor på olika sätt, där pojkar bygger mer sluta kojor och flickor mer öppna kojor (Kylin 2004). Det visar sig redan i tidig ålder att pojkar och flickor leker på olika sätt (Hwang & Nilsson 2011, s. 225). Hwang och Nilsson (2004) beskriver att barn oftast intresserar sig för att leka och iaktta barn av samma kön. Vidare beskrivs flickors och pojkars lek till synes olika i den utmärkelsen att pojkar leker mer ”stökiga” lekar och i större grupper och att flickor föredrar mer lugnare lekar i mindre grupper (s. 225). Det kan bero på att föräldrar tidigt uppträder olika mot pojkar och flickor, där man uppmuntrar flickor till att leka mer relationsbundna lekar och pojkar till att vara fysiskt aktiva (s. 225).

Olofsson (2007) skriver om hur pedagoger kan motverka traditionella könsmonster genom att tillföra och inte ta bort attribut som uppfattas som maskulina eller feminina (Olofsson 2007, s. 59). För att ta reda på vad som händer i de könsuppdelade grupperna kan det vara lämpligt att göra observationer eller delta i barnens lekar (s. 60-62). Olofsson skriver att det framkommit att pojkar tar större plats än flickor är det lämpligt att man som pedagog tillför flickorna egenskaper som mod, tuffhet och styrka. Detta utan att för den delen plocka bort de egenskaper som oftast förknippas med flickor, så som närhet och känslspråk (s. 60-62). Samma sak gäller för pojkarna fast då motsatsen, det vill säga att man som pedagog tillför pojkarna närhet och känslspråk. Pedagogens roll är på så vis viktig för att bryta traditionella könsmonster.

6. Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet presenteras teoretiska utgångspunkter som används som grund för den här studien.

6.1. Sociokulturellt perspektiv

Jag har valt att ha ett sociokulturellt perspektiv i min studie. Ett sociokulturellt perspektiv handlar om att man ser på lärande som något som pågår hela tiden och som präglas av sociala och kulturella erfarenheter. Barnet lär sig i samspel med andra människor om vilka spelregler som finns i samhället (Säljö 2000, s. 12-13, 35, 40).

Lev Vygotskij

Den ryske forskaren Lev Vygotskij (1896-1934) menade att leken fyller en funktion av att barnet får känna att det klarar av och behärskar saker och ting (Hwang & Nilsson, 2011, s.222). Vygotskij såg leken som en social process där barnet i leken kan träna på sociala roller, regeltillämpning och verklighetsuppfattning. Barnet möter i leken den proximala utvecklingszonen vilket innebär att barnet ges tillfälle att testa och tänja på sina färdigheter och på så vis utvecklas (s, 66, 122).

Vygotskij talade om det yttre till inre där han menade att människan utvecklas från en social handling till individuell tanke. Det innebär att om ett barn ser någon utföra en handling, kan barnet pröva att göra samma sak och lär sig då att förstå hur fenomenet fungerar (Modigh & Olsson 2000, s. 98-101). Det barnet lär sig tillsammans med andra idag kan barnet utföra ensam imorgon, med det menar Vygotskij att när barnet löser problem tillsammans med andra lär sig barnet genom att bearbeta problemet i huvudet för att senare skapa sig en förståelse för hur man kan lösa problemet (s. 98-101). Vygotskij anser att genom det sociala samspelet utvecklas jaguppfattningen, känsloliv, självförtroende och begreppsuppfattning. Genom att se ett flygplan och sedan leka flygplan tillsammans med en vuxen så lär sig barnet nya begrepp (Ibid)

6.2. Interaktionistisk lek teori

Hwang & Nilsson (2011) beskriver ett samspeleinriktat synsätt på barnets lek. Där utgår man från att barnet är socialt tillsammans med andra. Vidare skriver Hwang & Nilsson att det är i leken som barnet får bekräftelse på sin identitet och det skapar en viktig grund för självutvecklingen (Hwang & Nilsson 2011, s. 222).

Antropologen Gregory Bateson (1904-1980) som var en Brittisk-amerikansk man utvecklade en kommunikationsinriktad syn på fantasi och lek som grundade sig på de skapande relationerna i leken och där leken utgör en central plats för relationsskapande (Hwang & Nilsson 2011, s. 222). Bateson delar in lekens kommunikation i två nivåer, den första för grundnivå vilket är den som är själva lekhandlingen och den andra för metanivå vilket är när barnen kommunicerar med varandra om vad det är som händer i leken (s. 122).

6.3. Genus

Genus är ett begrepp som avser det sociala könet hos människan. Ett begrepp som tog sin start i början av 1980-talet. Olofsson beskriver genus som en föreställning av kvinnors och mäns beteende som en social konstruktion och inte genom biologiska skillnader. Det är inläring, sociala och kulturella förväntningar som spelar roll på hur barnet utvecklas (Olofsson 2007, s. 118).

Förskolläraren och filosofi kandidaten Britta Olofsson som länge varit engagerad i jämställdhetsfrågor beskriver genom ett exempel hur hon som pedagog, trots sitt medvetande om hur människan skapar genus genom sitt sätt att vara, och trots att hon är väl medveten om förskolans läroplan om jämställdhetsarbete, omedvetet behandlar flickor och pojkar olika beroende på kön. Hon beskriver hur hon tilltalar pojkar vid namn så att de framstår som individer och tilltalar flickor som grupp ”tjejer” så att de inte framstår som individer (Olofsson 2007, s. 13-14).

Vidare beskriver Olofsson (2007) hur pojkarna oftast kommer i första hand och får sina behov tillgodosedda före flickorna och att flickorna tillåter det utan att protestera (Olofsson 2007, s. 15). Olofsson berättar om en vuxen kvinna som avstod sitt egna behov för att tillgodose sin mans behov som en möjlig fortsatt utveckling av mannen som överordnad och kvinnan som underordnad. Där kvinnan inte vill ha någon konflikt (s. 17).

Elvin- Noak & Thomasson (2003) beskriver begreppet genus som något man gör och inte något som man är (Elvin-Nowak & Thomasson, 2003 s. 16). Att det är i sociala sammanhang som människan blir till. Ett barn föds inte kvinnlig eller manligt, skriver Thomasson. Ett barn som föds har till synes ett biologiskt kön som kommer att påverka barnets framtid beroende på om barnet föds till flicka eller pojke (s. 21). När barnets omgivning tagit del av vilket kön barnet har, fylls barnets yttre värld av

attribut i form av kläder och leksaker, men också av förväntningar och bemötande beroende på om barnet är flicka eller pojke (s. 21). Förväntningarna styr huruvida människan uppfattar eller möjligen vill uppfatta flickor och pojkars olika intressen (s. 22). Saker och intressen kategoriseras som manligt och kvinnligt och barnet styrs in vad som anses vara normen i samhället (s. 22-23).

Pojkar förväntas vara tuffa, modiga och starka till skillnad mot flickor som förknippas med karaktärsdrag som närhet, kommunikation och omvårdnad (Olofsson 2007, s. 59-60). Olofsson skriver om hur pedagoger kan vidga barnets definition av normen genom att gå in barnets värld och genom leken tillföra egenskaper som definierar vara normen för det motsatta könet (s. 59-60). Hon poängterar att det inte handlar om att ta bort, utan att tillföra (s. 59-60).

Det är inte bara hur vi talar till varandra som påverkar genus utan även hur vi sammankopplar leksaker med kön. Det visar Olofsson (2007) när hon beskriver hur en pojke på en förskola leker med en ny dockvagn och hur två flickor kommer och vill ha den vagnen. Pedagoger löser situationen med att säga åt pojken att flickorna ska ha vagnen för att den är deras (Olofsson 2007, s. 21).

Det har gjorts undersökningar i världen om hur vuxna människor behandlar barn olika beroende på kön (det biologiska könet man föds med). Genom att klä små spädbarn i kläder som anses vara kopplade till de olika könen som rosa till flickor och blått till pojkar har studier visat att barnen behandlades olika, även om de vuxna inte visste om det var en pojke eller flicka som bar på kläderna (Olofsson 2007, s. 24-26). Det visade sig att till barnen som var klädda i blått så tilldelades plasthammare och skullror, de lyftes upp i luften och tilltalades med höga röster till skillnad mot barnen som var klädda i rosa kläder som blev tilldelade mjuka dockor, de tilltalades med mjuka röster och man försökte få dem att sova (s. 24-26). Vidare hänvisar Olofsson (2007) till undersökningar som gjorts på föräldrar huruvida långt barnen fick krypa från sin mamma innan mamman hämtar tillbaka barnet. Det visade sig att pojkarna fick krypa längre bort från mamman än vad flickorna fick. Pojkarna kunde på så vis utforska omvärlden i större utsträckning än vad flickorna kunde (s. 27).

Olofsson förklarar att pojkarna får mer utrymme än vad flickorna får i såväl klassrummet som i samlingar på förskolan, även om uppmärksamheten delvis innehåller tillsägelser (Olofsson 2007, s. 49-50). Flickorna får sin kontakt med vuxna under den fria lekens gång då flickor oftast väljer att pyssla eller rita och då sitter i matrummet där även de vuxna trivs bäst att sitta för att det är en lugn och tyst miljö där samtal mellan barn och vuxen fungerar (s. 49-50).

6.3.1. Hierarkier och den fria leken

Hierarkier handlar om makt där det manliga ses som norm i samhället och mannen har större makt än kvinnan (Olofsson 2007, s. 118). Att vara flicka med manliga karaktärsdrag är mer acceptabelt än att vara pojke med kvinnliga karaktärsdrag. När en pojke klär sig i ”flickkläder” så förlöjligas han men det gör inte flickan som klär sig i ”pojkläder” (s. 95-98). Det manliga värderas högre än det kvinnliga därför har flickor ett större utrymme än pojkar att kliva in i motsatta könets område (s. 95-98).

Christian Eidevald ingår i Genuspedagogiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet, han beskriver i sin bok *Anna bråkar* om hur barn på en förskola behandlas olika av pedagoger under den fria lekens gång beroende på kön (om de är flickor eller pojkar). Eidevald (2011) beskriver hur tre pojkar leker med kuddar varpå två av pojkarna börjar slåss. Pedagogen kommer in i rummet och försöker samtala med pojkarna om vad som orsakat händelsen och uppmanar pojkarna till att prata med varandra. Pojkarnas reaktion är att de vänder sig om och slutar lyssna på pedagogen (Eidevald 2011, s. 114). I det här exemplet visar pedagogens fysiska närvaro men låter i stort sätt pojkarna lösa konflikten själva. Det är styrka som avgör vem som vinner och på så vis hamnar högre upp i hierarkin när pojkarna slåss om kuddarna (Olofsson 2007, s. 106).

Senare under lekens gång kommer en flicka in i rummet och börjar bygga med kuddarna. Hon tar en av kuddarna som en av pojkarna hade tidigare och leker med den under en längre stund varpå pojken som hade kudden tidigare nu vill ha den tillbaka. Flickan protesterar och det blir bråk om kudden. Pedagogen kommer in i rummet och försöker hjälpa barnen i deras konflikt. Det resulterar i att flickan får höra att hon som fått vara med att leka (med pojkarna) och pojken som hon blev osams med borde kunna prata med varandra annars skulle hon (flickan) få gå ut från rummet. Slutligen löser pedagogens situationen genom att förhandla med flickan (Eidevald 2011, s.114-115). I det här exemplet syns en skillnad i hur pedagoger behandlar barnen olika beroende på om de är flickor eller pojkar. Flickan blev hotad att lämna rummet när hon inte ville ge bort den kudden som hon använde och senare kunde flickan genom förhandling med pedagogens lösa situationen. Flickan fick med andra ord rätta sig efter pojkarna och vara flexibel (s. 120-123).

6.3.2. Barns rörelsemönster

Som tidigare nämnts så tyder tidigare forskning på att flickor och pojkar behandlas olika av sin omgivning (Olofsson 2007, s. 27). Young beskriver flickor och pojkars olika beteende som något som

påverkas av omgivningen. Flickor får tidigt höra att de ska vara försiktiga så att de inte gör sig illa eller smutsar ner sina kläder vilket Young menar leder till att flickor blir mer återhållsam i sina kroppsliga rörelser (Young 2000, s. 274). När barnet uppfattar sig själv som flicka/kvinna lär hon sig tidigt vad som förväntas av henne, att vara ömtålig och orörlig. På så vis begränsas hon i det kroppsliga utövandet (Ibid). Skillnaden på motorisk rörelse mellan flickor och pojkar har visat sig förändras under barnets åldrande, till en början har flickor och pojkar liknande motoriska färdigheter, men de behandlas olika vilket leder till olika förutsättningar för att utvecklas (s. 274).

7. Vetenskapligt förhållningssätt

Jag har använt mig av hermeneutiken som vetenskapligt förhållningssätt genom min studie. Hermeneutiken handlar om att förstå människor genom tolkning. Man kan skapa förståelse för hur människor är och agerar utifrån att tolka dess språk, handlingar och mänskliga livsytringar (Patel Davidsson 2011, s. 29). Genom metoden börjar forskaren med att förstå helheten för att sedan skapa sig förståelse för delarna (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 75). Forskaren kommer sedan pendla mellan tolkning av helhet mot del (Patel & Davidsson 2011 s. 29). Hermeneutiken handlar om att försöka sätta sig in i ämnet och försöka förstå människors upplevelser, erfarenheter och perspektiv genom att ta till empati och förståelse (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 77). Hermeneutiken som har en vetenskapsteoretisk riktning, räknas in bland de kvalitativa forskningsperspektiven och betyder att tolka, översätta och förklara, (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 59,73)

Genom språket kan man införskaffa sig kunskap genom att tolka och förstå andra människor i vad de gör och vad de säger (Patel & Davidsson 2011, s. 29). Inom metoden får forskaren en central roll genom sin förförståelse av sina tankar, känslor och intryck vilket blir en tillgång i tolkningen (Patel & Davidsson 2011, s. 29).

8. Metod

I det här avsnittet redogörs för vilken metod studien grundar sig på, avgränsningar, urvalet av population och vilka etiska aspekter som tagits hänsyn till.

8.1. Tillvägagångsätt

Jag har använt mig av en kvalitativ metod i form av observationer och semistrukturerade intervjuer. Genom semistrukturerade intervjuer får informanten möjlighet att med frihet svara på frågor och intervjuaren kan ställa följdfrågor, genom att föra ett samtal tillsammans (Patel & Davidsson 2011, s. 81-82). Det är av betydelse att få intervjun att bli till ett samtal och inte en känsla av förhör, eftersom intervjufrågorna är riktade till barn. Intervjuerna kommer att genomföras i barnens naturliga miljö, vilket är skolan. Under samma vecka som observationerna kommer att äga rum. Intervjuerna kommer att spelas in med hjälp av en smartphone. Valet att göra kvalitativa intervjuer är för att fånga upp information från barnens tankar och erfarenheter (s. 82). Samtalet kommer att utgå från ett schema med frågor.

8.1.1. Intervjua barn

Att intervjua barn är inte alltid lätt. Det gäller att skapa ett samtal där barnet känner sig bekväm och där samtalet innehåller någonting som barnet varit med om under dagen. För att barn lättare ska kunna svara på frågor kan man ställa en fråga på olika sätt. För barn är det lättare att berätta och beskriva någonting än att förklara. För att skapa sig en förståelse i vad barnet berättar menar Doverborg och Pramling att det är viktigt att bearbeta, analysera och tolka det man har fått som svar av barnet (Doverborg & Pramling 1985, s. 34-46). När man intervjuar barn är det till fördel att spela in samtalet så att man efteråt kan lyssna av intervjun för att sedan analysera den. Det är lättare att hålla barnet intresserad om den som ställer frågor till barnet tittar på barnet när de samtalar med varandra (Doverborg & Pramling 1985, s. 26-28). Att planera hur många intervjuer man kan hinna med på en dag är svårt. Barn vill oftast göra klart det som hen har påbörjat och det kan dra ut på tiden (s. 26-28).

Genom att delta och vara nära barnen under deras skoldag kunde jag bygga upp en trygg relation som underlättade när jag genomförde intervjuerna. Barnen upplevde jag som avslappnade och trygga när vi satt ensamma och samtalande med varandra. Några av barnen ville efter intervjun lyssna på ljudfilen vilket verkade vara uppskattat. Jag frågade samtliga barn innan jag började ställa frågor om de fortfarande ville svara på mina frågor och samtliga var positiva till det.

Observationerna kommer att följa ett observationsschema och genomföras utomhus tillsammans med barnen. För att få en uppfattning om vad barnen pratar om med varandra är det relevant att vara nära där barnen leker. Observationsschemat inriktar sig mot den tillgängliga miljön, den fysiska aktiviteten och skillnader utifrån kön i fysisk aktivitet.

8.2. Urval och avgränsning

Då studien genomförs med begränsad tid och resurser, behöver ett antal avgränsningar definieras för att kunna komma fram till någon form av resultat.

Eftersom forskning visar på att det är av stor betydelse att barn utför fysisk aktivitet i åldrarna innan puberteten, skulle barn i sex årsåldern utgöra ett intressant studieföremål (Ellneby 2011, s. 129). Därför avgränsas studien till barn i förskoleklass. Ytterligare avgränsning blir att titta på en specifik förskoleklass, detta då studien utförs under en fast och begränsad tid.

Den tillfrågade förskoleklassen ligger på en skola i en kommun i Sörmlands län. Studien begränsas till en förskoleklass inom kommunal verksamhet. Barn från samma klass utgör den population där intervjuer genomfördes. Det är tidskrävande att bearbeta intervjuer, därför kommer inte samtliga barn att transkriberas, men att intervjuas (Patel & Davidson 2011, s. 120). Till urvalen är det viktigt att studera både flickor och pojkar.

8.3. Etiska aspekter

Rektor, förskollärare och vårdnadshavare informeras via brev där studiens syfte och metod beskrivs. Samtycke med underskrift från barnens vårdnadshavare är relevant eftersom barnen är minderåriga. Intervjupersonerna valdes ut och tillfrågades av både förskolläraren i förskoleklassen samt av mig. Det är viktigt att värna om individernas integritet och därför ta hänsyn till informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

- Informationskravet handlar om att ge samtliga berörda parter om forskningens syfte.
- Samtyckeskravet handlar om att deltagarna själva när som helst kan bestämma över sin medverkan i studien. Det kan innebära att de kan välja att hoppa av när som helst under studiens gång.
- Konfidentialitetskravet är snarlik sekretess vilket innebär att deltagarnas uppgifter ska förvaras så att obehöriga inte ska kunna komma åt det.
- Nyttjandekravet är snarlik konfidentialitetskravet men är mer riktad mot forskaren, där det handlar om

att de insamlade uppgifterna endast får användas i den forskning som berörda parter fått information om och inget annat (Patel & Davidson 2001, s. 63).

Observationerna kommer att genomföras i barnens verksamhet redan från skoldagens morgon till eftermiddag.

8.4. Kritiskt granskade av metoden

I undersökningarna ska barnen med egna ord kunna uttrycka sina känslor och tankar så utförligt som möjligt. Därför utgör en kvalitativ forskningsmetod i form av observationer och intervjuer en lämplig metod.

Patel och Davidsson (2011) skriver att i en kvalitativ intervju bör frågorna ställas på ett sådant sätt att stort utrymme ges till informantens svar (Patel & Davidsson 2011, s. 81-82). Det vill säga att intervjun kan handla om barnets livsvärld och inte om att få rätt svar på mina frågor. Då finns utrymme för intervjupersonen att svara brett på frågor som intervjuaren kan ha i bestämd eller obestämd ordning, detta kan även kallas för semistrukturerade intervjuer (s. 81-82). För att helt kunna koncentrera mig på samtalet valde jag även att spela in samtalet på en smartphone och på så sätt öka tillförlitligheten i insamlingen av det empiriska materialet (s. 104). Genom att spela in intervjuerna för att sedan genomföra en transkriptionsprocess ökar det validiteten (s. 107).

Observationerna kommer att vara kvalitativa och semistrukturerade. De kommer att genomföras med hjälp av observationsfrågor där det till viss del är förutbestämt vad som ska studeras, det stärker tillförlitligheten för studien (Patel & Davidson 2011, s. 93). Fördelen med observationer är att man kan se skeenden i sitt naturliga sammanhang (Patel & Davidson 2011, s. 92).

Studiens reliabilitet kan stärkas genom att vara flera observatörer vid tillfället för att kunna jämföra vilka uppgifter som registreras (Patel och Davidson 2011, s. 104). Denna studie kommer att utgå från endast en persons observationer. Att vara ensam observatör ökar risken för att missa väsentligheter då observatören inte kan vara på flera ställen samtidigt. Undersökning via observation och intervju har tidigare inte genomförts av mig som forskare vilket är till nackdel för studiens reliabilitet.

Observationer och intervjuer kommer att genomföras på informanternas skola. Det talar för att informanterna, som i den här studien är barnen, under samtalet kan känna sig mer bekväma med att

svara på frågorna. För att öka förtroende mellan forskare och informant är forskaren även med under hela skoldagar för att bekanta sig med barnen. Dock kan personer som inte känner tillit välja att begränsa vad de vill säga under intervjun (Patel & Davidsson 2011, s. 75). Att genomföra en kvalitativ undersökning både genom observation som kompletterats med intervjuer stärker studiens validitet.

8.5. Bortfall

Av tolv tillfrågade vårdandhavare fick jag tillåtelse att intervjua nio av barnen, sex flickor och tre pojkar. En av flickorna var sjuk vid intervjutillfället därför landade intervjuerna på åtta barn.

9. Presentation av det empiriska materialet

I det här avsnittet presenteras miljön där studien ägt rum och information av informanterna

9.1. *Beskrivning av miljö*

Skolan som är kommunal är placerad intill en större skog som löper runt halva byggnaden. Byggnaden ligger så att man kan gå runt den. På skolgården ligger det även två stycken förskolor som välkomnar barnen att komma in och leka på gården som är avsatt för förskolorna och är inhängande med staket och grind. Skolan är placerad i änden av en väg vilket gör att det inte är någon större trafik intill skolgården. Skolgården är stor och rymlig med många olika områden att skapa eller leka redan färdigplanerade lekar.

På skolgården finns det klätterställningar, gungor, sandlådor, trähästar, gunghästar, balansbrädor där barnen har möjlighet att gå balansgång eller brottas, rutschkana, bollplank, fotbollsplan, pingisbord, linbana, anordnad skogsstig, basketkorgar, bandymål, hopprep, rockringar och många olika redskap som stimulerar lek och rörelse som exempel, bollar, bandyklubbor, spadar och hoppstyltor. På asfalten är det målat planer för aktiviteter, hoppbage, en slinga med siffror placerade i rutor, och många andra stimulerande markeringar målade med färg som visar siffror, färger och mönster.

9.2. *Beskrivning av informanter*

Barnen som deltog i studien var födda under år 2009. Det var fem flickor och tre pojkar. Samtliga barn var fysiskt friska och hade inte några funktionshinder. Till en början var några av barnen blyga, men det försvann snabbt. Eftersom jag valt att delta i barnen verksamhet under hela dagen blev jag inte främmande för dem när det var dags för intervju som jag lät kalla för samtal. Jag upplevde samtalen som behagliga genom att barnen visade på öppenhet och var tillsynes glada under intervjuerna.

10. Resultat

I det här avsnittet presenteras resultatet av observationer och intervjuer.

10.1. Observationer

Studien genomfördes under våren 2016 med hjälp av observationer på en förskoleklass bestående av tolv barn, som sedan kompletteras med intervjuer. Sex flickor och sex pojkar var tillfrågade.

Observationerna har ägt rum vid sju tillfällen under samma vecka och omfattande både förmiddag och eftermiddag. Under observationerna registrerades vad som inträffade med hjälp av papper och penna, av en observatör. De barn som ingick i observationerna fanns sedan med i urvalet av intervjuer. Observationerna ägde rum under tre dagar både förmiddag och eftermiddag. Årstiden är vår och vädret växlade mellan sol, lättare regn och moln.

Jag presenterades på morgonen av barnens förskollärare och fick även berätta om varför jag var där. Jag talade även om för barnen att jag gärna ville prata lite med de barn som hade godkännande från vårdnadshavare att delta i intervjuer.

Dag 1

Första dagen var det cirka fem grader varmt och det duggade lätt. På marken var det blött och barnen lekte lite överallt. I kapprummet pratade några barn om att de skulle gå ut och spela ”King”. King är en lek där barnen placerar sig inom fyra rutor som fanns målade på skolans asfalt och studsar en boll mellan rutorna. Den som inte lyckas fånga bollen som studsar i sin ruta åker ut och den som står på tur i kön får ersätta den platsen. Vid den leken deltog det både pojkar och flickor.

I skogen intill lekte några pojkar för sig och några flickor för sig. Pojkarna lekte krig vid några stora stenar med pinnar. De hoppade, sprang och släpade på större grenar efter sig. De förflyttade sig tillsammans från ett ställe över till ett annat och sen vidare till nästa ställe. Några flickor byggde på en koja där de släpade på större grenar, städade bort barr där de berättade att de ville att det skulle vara rent och hämtade kottar som mat. Två andra flickor lekte häst. De hade placerat ut olika hinder där de lagt en längre gren ovanpå stenar och kvistar från träd. De diskuterade fram och tillbaka hur bygget och hoppbanan skulle se ut. Höjden på hindren varierade i höjd från cirka tjugo centimeter till sextio centimeter. Flickorna hoppade och sprang sedan runt hoppbanan och lekte att de red på hästar.

På skolgårdens asfalterade yta spelade några äldre pojkar bandy och vid basketplanen spelade en grupp

pojkar och flickor basketmatch. Det var tre pojkar och fem flickor som spelade. En av pojkarna i basketmatchen uttryckte att de skulle dela lagen ”killarna mot resten”. En av flickorna protesterade och sa att det blir jämnare om de skulle dela på sig fyra och fyra. Pojken fick till slut som han ville och de spelade pojkarna mot flickorna. Intill basketplanen stod det en pedagog och tittade sig omkring och lite längre bort stod en pedagog och vevade ett långhopprep.

Vid bandyplanen där det bara var äldre pojkar som spelade, höll spelandet ett tempo som var att likna med match där tjo och glädje tydligt uttrycktes när någon av lagen gjorde mål. Ute på gården cirkulerade det många vuxna, men det var ingen pedagog vid bandyspelandet. Den pedagog som stod och vevade med ett långhopprep uppmuntrade barnen att komma till henne för att testa. Det var mestadels flickor vid den aktiviteten. Samtliga pedagoger som vara ute på skolgården under både bar reflexväst för att vara synliga för barnen.

Dag 2

Den här dagen sken solen och det var relativt torrt på backen. På första rasten slöt sig många barn till en kulle där det spelade kula. Några flickor lekte häst i skogen likt som dagen innan. Det var fortfarande hoppbana som byggdes och intill hoppbanan byggde de ett stall av grenar, kvistar och stenar. Under lunchrasten fortsatte pedagogen som vevade långhopprevet under gårdagen, att återigen veva för de barn som kände sig intresserade för att hoppa. Lik som dagen innan var det övervägande flickor som hoppade.

Den här dagen spelades det ingen bandy. Det var kulspelade som drog till sig många barn. På kullen för kulspelade gick några av barnen från min studie runt och tittade. En av pojkarna gick försiktigt runt och iakttog de andra som spelade. Han hittade tillslut en kula på marken som han bar med sig till en annan pojke, som hade ställt upp ett kort som han kastade sin kula mot. Pojken som ägde kortet berättade att alla måste stå bakom det markerade sträcken när de ska kasta på hans kort. Vilket pojken i min studie gjorde.

På eftermiddagen spred barnen ut sig lite mer. Kullen för kulspelade lockade fortfarande många av barnen men även övriga skolgården fylldes av barn i alla åldrar. Pojken som tidigare gått runt och tittat på och kastat den kula som han hittade hade den här rasten med sig en kompis. De två pojkarna gick nu tillsammans runt och letade efter kulor som ingen tycktes känna sig vid. De samlade på sig några få kulor och bestämde att de skulle bilda ”bolag” vilket för barnen betyder att de skulle ha kulorna tillsammans. Tillslut var de här två pojkarna igång med att samarbeta och bygga egna små pyramider

som de andra barnen fick komma för att kasta på. Till en början markerade de linjen för avstånd att stå och kasta från väldigt långt ifrån deras pyramid, men fick då hjälp av en tjej äldre tjej som tipsade dem om att minska på avståndet lite.

Återigen var samtliga barn fysiskt aktiva under samtliga vistelser utomhus.

Dag 3

Dag tre var inte helt olik dag två. Kulle för kulspelade lockade om inte alla så näst intill samtliga barn på skolan, även de två pojkarna som dagen innan bildade bolag. Den här dagen hade de med sig en burk med fler kulor medtagna hemifrån. De gick runt tillsammans och kastade på pyramider och spelkort som var av intresse. De frågade varandra om det var okej att ta en kula för att kasta på någon annan pyramid än vad kompiserna stod och kastade på. Några äldre pojkar ställde upp en lång rad av spelkort och tjoade om att alla var välkomna till deras spel. Många av barnen sprang dit, även de två pojkarna som bildat bolag tillsammans. Där stod de och kastade kula efter kula, men träffade inget av korten.

Pedagogen som vejade långhopprep tidigare i veckan stod även den här dagen och vejade för alla barn som ville hoppa. Den här dagen var det bara flickor som deltog. I skogen fortsatte de flickor som lekt häst dagen innan att fortsätta med den leken. Hindren som de byggt upp dagen innan stod kvar och de hoppade över och sedan in stallen som var uppbyggda av pinnar, grenar och stenar. Samtalen sinsemellan flickorna handlade om huruvida stallet skulle städas och fyllas på med mat till hästarna.

Det var med andra ord övervägande flickor vid hoppandet och i skogen lekte flickorna häst. Vid bandyspelet var det inga barn alls den här dagen, de hade förflyttat sig till kullen för kulspelade.

Förutom pedagogen som vejade långhopprep så cirkulerade det två andra pedagoger runt omkring där barnen lekte. De var mer passiva då de inte deltog i barnens aktiviteter.

10.2. Intervjuer

Barnen är kodade med att F.1, F.2, F.3, F.4, F.5 som är flickor och P.1, P.2, P.3 som är pojkar. Barnen är mellan sex och sju år gamla och går sin andra termin i förskoleklass. Intervjuerna varade i ca tre minuter per barn.

Vad tycker du om att göra när det är rast eller fritids?

F.1: Spela och spel, som kula.

F.2: Jag brukar gå till skogen och jag brukar spela King och spela kula.

F.3: Spela kula och leka med koja.

F.4: Jag tycker om att vara i skogen. Där har vi kojor.

F.5: När det är rast tycker jag väldigt mycket om att vara med kompisar. Då leker jag med (nämner fyra flickor i klassen)

P.1: Leka Star Wars ute.

P.2: Leka i lekparken och spela fotboll och basket.

P.3: Spela kula.

På frågan om vad barnen tycker om att göra när det är rast eller fritids svarade alla barn att det tyckte om att leka utomhus med olika aktiviteter som i skogen, spela kula, spela King, bygga kojor, leka i lekparken och spela fotboll. Att vara inne och leka kändes inte som ett alternativ. Hade jag ställt samma fråga när det var vinter hade jag med all sannolikhet kunnat få andra svar. Intervjувaren stämde överens med vad barnen väl gjorde när de var ute.

Leker du ensam eller tillsammans med någon? Om ja, vilka?

F.1: (Nämner två flickor i klassen).

F.2: Jag brukar leka tillsammans med (nämner alla flickor i klassen)

F.3: Jag leker tillsammans med någon (nämner fem flickors namn)

F.4: Jag leker tillsammans med någon (nämner tre flickors namn).

F.5: Ibland spelar jag King, mest leker jag med kompisar.

P.1: Leka med fler (nämner sex pojkars namn)

P.2: Jag leker tillsammans med någon (nämner alla pojkar i klassen).

P.3: Tillsammans med lite olika. Bara killar.

På frågan om barnen leker ensamma eller tillsammans med någon eller några så svarade flickorna att de leker tillsammans och nämnde bara flickor vid namn och pojkarna svarade att de leker tillsammans och nämnde bara pojkar vid namn. Mina observationer stämde väl överens med vad barnen sa om vilka de leker tillsammans med. Pojkarna lekte för sig och flickorna för sig vid vissa lekar. Vid kullen där barnen spelade kula och vid basketplanen var det blandat pojkar och flickor i olika åldrar.

Finns det några killekar eller tjejlekar?

F.1: Nej.

F.2: Nej.

F.3: Nej, vi brukar leka King och det är för killar och tjejer.

F.4: Nej.

F.5: Nej. Men killarna tycker det tror jag för dom leker mest tv-spel och hittar på världar och det gör inte tjejer. Vi leker mest mamma, pappa, barn och så.

P.1: Jag leker inte ofta med tjejer. Oftast leker vi inte med tjejer.

P.2: Både och. Killek är under hökens vingar kom och kull. Tjejlekar är spela kula och lite basket.

P.3: Nej.

När jag ställde frågan om det finns några killekar eller tjejlekar fick jag till svar av samtliga flickor att det inte finns några lekar avsett för det ena eller andra könet, men en av pojkarna berättar att han inte brukar leka tillsammans med tjejerna och en annan pojke berättar om två lekar som är ”killekar” och två lekar som är ”tjejlekar”. Av mina observationer att döma lekte det lika många flickor som pojkar vid ena leken som pojken tyckte var en ”tjejlek” och i den andra leken deltog även där både flickor och pojkar. I skogen var lekarna mellan flickorna och pojkarna lika men ändå olika. Pojkarna lekte krig och i leken fanns tydliga inslag på snabbt förflyttande av kroppen och de rörde sig från ett område till ett annat. Flickorna lekte häst och familj i skogen och höll sig vid deras kojor och stall under hela leken.

Får alla vara med att till exempel spela bandy, leka häst, hoppa hopprep?

F.1: Ja

- (Intervjuare) Jag har sett att på vissa ställen leker det bara pojkar och på andra bara flickor?
- Ja men ibland leker killarna bara med de äldre killarna.
- (Intervjuare) Får inte du vara med då?
- Jo, men det är ingen som frågar.

F.2: Ja. Det brukar i alla fall vara så att alla får vara med. Men ibland säger en kompis att hon inte får vara med fast hon får det.

- (Intervjuare) Jag har sett några barn spelar landhockey/bandy, men du var inte med där?
- Jag tycker inte att det är så kul.

F.3: Jag har inte sett några lekar med sånt.

F.4: Alla får vara med.

- (Intervjuare) I skogen såg jag att killarna lekte på ett ställe och tjejerna på ett annat, brukar det vara

så?

- Det brukar vara så. Dom leker en annan lek som inte vi vill leka och då leker vi en annan lek.

F.5: Ja! Det är en regel här på skolan.

- (Intervjuare) På bandyplanen har jag bara sett killar, får inte tjejerna vara med där?
- Tjejer vill nog oftast inte det, bara några som har med sig bandyklubbor och jag har ju inte det.
- (Intervjuare) Finns det inte att låna bandyklubba?
- Jo, jag vill inte spela just när tvåor och treor är det. Det känns lite läskigt. Det gör ont på min fot om man slår på den.

P.1: Inte precis alla, min kompis tycker bäst om när vi leker tre personer.

- (Intervjuare) På bandyplanen har jag sett att det bara är killar som spelar...
- Ja, det är för att tjejerna spelar inte så mycket bandy.

P.2: Ja.

- (Intervjuare) jag har sett några spela landhockey/bandy. Får alla vara med där?
- Ja, men jag vill inte vara med.

P.3: Ja.

- (Intervjuare) På bandyplanen har jag sett att det bara är killar som spelar.
- Ja, men alla får vara med.

På frågan om alla får vara med att spela bandy, leka häst och hoppas hopprep svarar barnen att det får man. Det är en regel som finns på skolan så en flicka. När jag nämner för barnen att jag observerat att det bara är pojkar som spelar bandy och flickor som leker häst svarar de att de inte vill spela bandy, och inte vill leka det som det motsatta könet leker som var krig och häst. Ett barn sa att det var för att hon tycker att det är otäckt att spela med de äldre pojkarna och ett annat för att ingen har frågat om hon vill vara med. En pojke svarar att tjejer inte spelar så mycket bandy.

11. Analys

Utifrån observationerna framkom det att alla barn var fysiskt aktiva. Det fanns dock en liten skillnad mellan hur flickor och pojkar lekte. Pojkar lekte främst med pojkar och flickor lekte med flickor.

Pojkarna for fram och tillbaka i sin lek i skogen, då de förflyttades i grupp från ett ställe vidare till ett annat, de rörde sig över stora geografiska ytor. Flickorna höll sig på en mindre yta där de byggde en koja. I flickornas lek var kommunikationen central. Bateson såg kommunikationen som en central del i relationsskapande (Hwang & Nilsson 2011, s. 222). De lekte lekar som liknar företeelser som sker i hemmet som matlagning och städning vilket kan ha att göra med att pojkar och flickor uppfostras olika (s. 125). Föräldrar uppträder ofta olika mot pojkar och flickor, där flickorna uppmuntras till att leka just relationsbundna lekar till skillnad mot pojkar som uppmuntras att leka mer fysiskt aktiva lekar (s. 125).

I intervjuerna framgick det att pojkar respektive flickor väljer själva vilka dom vill leka tillsammans med. Valet av lekkamrat tydde på det Hwang & Nilsson skriver, att flickor leker oftast med flickor och pojkar tillsammans med pojkar (Hwang & Nilsson 2011, s. 225). Min tolkning är att barnen väljer en kamrat som hen kan dela en lek tillsammans med, jag anser dock att barnen påverkas av rådande normer och värderingar i samhället när barnen gör sina val. Eftersom leken är självvald och därför vald efter individens intresse så finner jag det som naturligt att de väljer en kamrat som de delar intresse av lek tillsammans med, vilket även Smidt skriver om (Smidt 2010, s. 143). Flickan som inte vågade spela bandy försummas chansen att glädjas i en lek på grund av rädsla, men hon kan få stöd av en pedagog att kliva in i leken genom att pedagogen intar rollen som *vägledare* (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012, s. 30-34). Vägledaren kan fungera som stötspelare och informatör, men också som stöd till att bryta normer och hierarkier. Barnen väljer lek efter intresse, men jag kopplar det till vad Olofsson (2007) skriver om att barn redan från födseln behandlas olika och lär sig tidigt att det finns förväntningar på dem hur de bör uppträda beroende på om de är födda till pojke respektive flicka (Olofsson 2007, s. 21).

De lekar som barnen föredrog var kulsplande, king, bandy och bygga kojor i skogen som samtliga är samarbetslekar, vilket Hwang & Nilsson (2011) beskriver att ur ett samspelsinriktat synsätt på barnets lek. Där utgår man från att barnet är socialt tillsammans med andra. Vidare skriver Hwang & Nilsson att det är i leken som barnet får bekräftelse på sin identitet och det skapar en viktig grund för självutvecklingen (Hwang & Nilsson 2011, s. 222). Likheter mellan dessa lekar är att barnens förmågor utvecklas och att dom ser resultat i sina handlingar. Under kulsplandet kunde barnen utan att tänka på det träna ögonen genom avståndsbedömning, stimulera beröringssinnet när de kände på spelkulorna,

träna muskelsinnet när de kastar och utveckla både självständighet och samarbetsförmåga (Ellneby 2003, s. 134). Likaså gör de barn som spelade basket, king och bandy.

Vygotskij menar att barn genom att delta i lekar ensam eller tillsammans med andra har möjlighet att träna sina sociala förmågor och regeltillämpningar genom att som barnen delta i lekar som ovannämnda. Barnen som bildade bolag vid kulspelandet övade sina sociala förmågor genom att iakttä och sedan träna sig fram. De hade sett att de andra barnen som ställer upp en pyramid eller spelkort också markerar i sanden vart ifrån spelarna som vill delta ska stå när de kastar. Vad avståndet grundade sig på verkade pojkarna inte vara medvetna om. Till en början markerade de två pojkarna sitt sträck för avstånd väldigt långt ifrån sin pyramid, men fick då tips av en äldre flicka att sänka avståndet lite vilket pojkarna gjorde. I det här skeendet utvecklades pojkarnas förståelse för leken och de tränade på sitt sociala samspel tillsammans med andra.

Av observationerna att döma så var samtliga barn i rörelse med olika aktiviteter. Stämningen på skolgården var trevlig och det var många vuxna ute bland barnen. Utmärkande var att både flickor och pojkar lekte i skogen, men att de lekte olika lekar och inte tillsammans. Pojkarna lekte krig och de förflyttade sina kroppar med stora snabba rörelser likt det som Young (2000) beskriver att pojkar gör. Flickorna som lekte häst hade god kommunikation verbalt till varandra där de diskuterade hur deras stallbygge och hoppbana skulle se ut. I dessa lekar syns det tydligt hur barnen avgränsar sina lekar genom att dela upp sig med pojkar för sig och flickor för sig. De yttre förväntningarna på hur pojkar och flickor bör vara visade sig när ett barn under intervjun kategoriserade lekar som ”killekar” och ”tjejlekar”, likväl som ”tjejer leker mest” och ”pojkar leker inte”. Där hade barnet redan en förbestämmd uppfattning om vad som är normen i barnets värld.

Att pojkar och flickor leker på olika sätt kan ha att göra med uppfostran och bemötande. Många föräldrar uppfostrar just pojkar till att ta större plats än flickor (Hwang & Nilsson 2011, s. 225) Flickorna lekte i större utsträckning i närheten av en vuxen. Vilket jag kopplar till vad Olofsson (2007) skriver om, att pojkar är vana att klara sig själva mer än vad flickor är (Olofsson 2007, s. 49-50).

En grundförutsättning för att få barn att vara fysiskt aktiva är att ge dem tillgång till en fysiskt aktivt stimulerande miljö med leksaker och redskap. Skolgården där barnen i min studie vistas på har allt som samtliga författare och forskare tidigare i texten lyft fram som goda förutsättningar. Skolgårdens närliggande skog erbjuder en mångfald av lekar där kroppen är i fysisk rörelse och där rötter, grenar, stubbar och stenar blir naturliga redskap i leken. Skolgården är även rustad med stora rymliga lekrområden så som med fotbollsplan, lekpark med klätterställningar, ruschkanor med mera. Känslan när

man befinner sig på skolans område är att miljön är genomtänkt för barnen. Skolgården är så pass stor att den rymmer stora ytor för alla barn.

Pedagogerna som vistades på skolgården bar reflexväst för att vara synliga för barnen och de cirkulerar runt och tittade på vad barnen gjorde och om det behövdes hjälp att lösa någon konflikt. Det var några pedagoger som fungerade som igångsättare, det vill säga att hen stod vid långhopppepet och vevade och introducerade aktiviteten för alla barn som ville testa och vara med. De flesta barn som deltog där var flickor. Även vid linbanan där en pedagog hjälpte till att göra fart var det övervägande flickor som deltog. Vad det beror på kan ha att göra med det som tidigare nämnts det vill säga att vuxna uppfostrar flickor till att vara mindre självständiga än pojkar som oftast uppmuntras till att klara sig själva.

Vid bandyplanen där det bara var pojkar fanns det ingen närvarande pedagog. Flickan som i intervjun berättade att hon inte vågade vara med skulle möjligen vågat vara med om det fanns en deltagande pedagog. Jag tänker även att om bandyplanen var placerad närmare kapprummet där det oftast fanns vuxna pedagoger både aktiva och passiva så skulle kanske flickorna våga prova på att delta. Den tanken slog mig när jag under mina observationer fann att det var nästan bara flickor som deltog i lekarna där pedagoger deltog eller fanns passiva pedagoger i närheten. Det var även något som en flicka uttryckte under intervjun, att hon upplevde det skrämmande att delta i bandyspelandet, men att hon ibland ville spela. En förändring i miljön skulle vara intressant för att observera om det skulle ske en förändring i att fler flickor skulle delta eller inte genom att flytta bandyplanen till en yta där det oftare finns pedagoger närvarande. Därför kan det vara till fördel anser jag att en pedagog också deltar i matchen för att fungera som trygghet för de som känner sig osäkra som i det här fallet den sexåriga flickan. Även här kan jag se ett resultat av hur samhället påverkar flickor och pojkar i deras ”fria” val, och hur pojkars behov går före flickors.

Under basketspelandet där både pojkar och flickor spelade och där barnen skulle dela upp lag väcktes för mig en misstänkt rädsla hos pojken som ville spela ”killarna mot tjejerna” att just han möjligen skulle hamna som ensam kille i ett lag tillsammans med tre tjejer och att hans två killkompisar skulle hamna tillsammans i det andra laget. Därför höll han fast vid könsuppdelade lag. Mannen framstår som norm i samhället och det kvinnliga förlöjligas ofta, därför upplevde jag pojkens agerande som en rädsla för att hamna i lägre skala i hierarkin (Olofsson 2007, s. 95-98). Det är min tolkning och det kan självklart ha andra orsaker till oviljan att blanda lagen.

Pedagogen, som vevade hopppepet alla tre dagarna då observationerna pågick, hade satt upp en aktivitetsskylt på skolans yttervägg. På skylten stod det beskrivet var och när hen kommer att befinna

sig för att introducera hopprep för alla barn som var intresserade av att pröva. Hennes engagemang kan ses i likhet med den vad Osnes, Skaug och Eid Kaarby (2012) beskriver som en igångsättare och fungerar som stöd och intresseväckare för barnen (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012, s. 30-34). Här finns även utrymme att bryta traditionella könsmonster genom att uppmuntra alla barn, men också de pedagoger, män som kvinnor, att delta. Även här kan det finnas en rädsla för pojkarna att delta i det som anses vara en ”tjejlek” eftersom det inte rankas lika högt i hierarkin som det som är manligt (Olofsson 2007, s. 95-98).

12. Slutsats

Syftet med studien var att undersöka barns fysiska aktivitet i en förskoleklass under rast. Denna studie visade genom observationer att samtliga barn aktiverade sig själva på rasten med olika fysiska aktiviteter. Skolan erbjöd redskap som barnen hade fri tillgång till. Med studien ville jag se om det gick att finna skillnader i pojkars och flickors aktivitet, genom att titta på vad barnen leker. Av intervjuerna framkom det att pojkarna föredrog att leka med pojkars och flickor tillsammans med flickor, vilket även framkom av observationerna. Det fanns en viss skillnad på hur och med vad pojkar respektive flickor lekte. Likhet bland pojkar och flickor är att de leker i skogen, men med olika lekar. Samtliga barn oavsett kön var fysiskt aktiva. Både flickor och pojkar deltog i sportaktiviteter men vid olika aktiviteter. Flickorna hoppade långhopp och pojkarna spelade bandy och King. Basket och kula var aktiviteter som båda könen deltog i.

Utemiljön där barnen lekte har visat sig vara viktig för att skapa stimulans för variation av lek. Det är av betydelse att miljön är rymlig för alla barn och erbjuder en mångfald av aktiviteter. Skogen som löper runt skolan inbjuder till lek som aktiverar motorisk träning. Pojkarna lekte över större ytor och använde sig av stora rörelser till skillnad mot flickorna som lekte vid mindre ytor och använde sig mer av kommunikation i lekarna som höll till inne i skogen. Flickorna lekte mer relationsbundna lekar och pojkarna lekte krig.

Det framkom i min studie att pedagogernas närvaro och förhållningssätt är av betydelse genom att de kan fungera som stöd till de barn som känner sig osäkra på någon aktivitet. Pedagogerna har visat sig ha en betydande roll i att bryta traditionella könsroller. Det kan vara hinder i vilka lekar och aktiviteter barn beroende på om de är flickor eller pojkar väljer eller tillåts att delta i. Pedagogerna har genom sin närvaro och delaktighet möjlighet att belysa och uppmärksamma barnen på att dessa mönster går att förändra.

Genom att analysera delar ur min studie som tillsammans bildar en helhet har jag fått en förståelse för de bidragande orsaker som möjliggör fysisk aktivitet för barn. Jag har kunnat se och höra på barnen hur de resonerar kring val av aktivitet, jag har tagit del av tidigare forskning och satt det samman till en helhet. Barnen i just den här förskoleklassen har en stimulerande miljö med delvis aktiva pedagoger till förfogande vilket kan vara orsaken till att samtliga barn visade på god fysisk aktivitet.

13. Kritisk granskning

Den här studien genomfördes under våren då snön försvunnit och asfalten var nyligen sopad. För att öka studiens reliabilitet skulle en studie behöva göras under olika delar av året och på en större population. 8 barn är inte tillräckligt för ge svar på hur barn i allmänhet aktiverar sig fysiskt.

Den här studien genomfördes i en miljö som var väl tilltalande för främjande av fysisk aktivitet, vilket kan vara av stor betydelse. Därför vore det intressant att studera hur barn i en mindre tilltalad miljö aktiverar sig fysiskt. Barnen hade veckan innan studien haft påsklov och vädret var förhållandevis stabilt med inslag av sol, men också av lättare regn.

14. Förslag på vidare forskning

Då denna studie är fokuserad på ett begränsat urval av informanter skulle det vara av intresse att göra en större studie för att se om de slutsatser som tagits här även skulle kunna generaliseras. Det skulle vara intressant att titta på barn i förskoleklass från olika delar av Sverige och där man gör en mer kvantitativ studie över hur barns fysiska aktivitet ser ut.

Det skulle även vara intressant att mäta den faktiskt fysiska aktivitet som barn utför genom att låta barnen bära olika typer av mätinstrument som visar på hur mycket barn rör på sig, hur pulsen förändras över dagen osv.

En studie skulle även kunna göras genom att jämföra geografiska aspekter så som skillnad mellan storstad och mindre stad, eller skillnad mellan olika typer fysisk miljö. Denna i synnerhet då det föreligger stora skillnader i förutsättningar mellan stora och små städer i vad gäller geografisk lokalisering av förskolor.

Käll- och litteraturlista

Brinkkjaer, Ulf & Høyen, Marianne (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund:

Studentlitteratur

Doverborg, Elisabeth & Pramling, Ingrid (1985) *Att förstå barns tankar: Metodik för barnintervjuer*.

Stockholm: Liber

Ellneby, Ylva (2003). *Titta vad jag kan!:* vad föräldrar behöver veta om barns utveckling. Stockholm:

Natur och kultur

Ellneby, Ylva (2007). *Barns rätt att utvecklas*. [Ny utg.] Stockholm: Natur och kultur

Ellneby, Ylva (2011). *Må bra i förskolan: (musik, yoga, lek, miljö, mindfulness, massage)*. Stockholm:

Sveriges utbildningsradio

Elvin-Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne (2003). *Att göra kön: om vårt våldsamma behov av att vara*

kvinnor och män. Stockholm: Bonnier

Ericsson, Ingegerd (2005). *Rör dig - lär dig: motorik och inläring*. Stockholm: SISU idrottsböcker

Faskunger, Johan (2008). *Barns miljöer för fysisk aktivitet: samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut

Halpenny, Ann Marie & Pettersen, Jan (2015). *Piaget och det tänkande barnet i utveckling*. 1. uppl.

Lund: Studentlitteratur

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3., rev. utg. Stockholm: Natur och kultur

Modigh, Anette & Olsson, Maj-Lis (2000). *Utveckling, livsvillkor och socialisation*. 2., [omarb.] utg.

Stockholm: Natur och kultur

Olofsson, Britta (2007). *Modiga prinsessor och ömsinta killar: genusmedveten pedagogik i praktiken*.

Stockholm: Lärarförbundets förlag

Osnes, Heid, Skaug, Hilde Nancy & Eid Kaarby, Karen Marie (2012). *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Smidt, Sandra (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Young, Iris Marion (2000). *Att kasta tjejkast: texter om feminism och rättvisa*. Stockholm: Atlas

Internet:

Folkhälsan

<http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Ma-bra/Motion--rorelse/Motion-for-barn/> 2016-04-29

Folkhälsomyndigheten <https://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/fysisk-aktivitet/> 2016-05-25

Kylin, Maria (2004). *Från koja till plan: om barnperspektiv på utemiljön i planerings-sammanhang*. Diss. (sammanfattning) Alnarp : Sveriges lantbruksuniversitet, 2004

Tillgänglig på Internet: <http://epsilon.slu.se/a472.pdf> 2016-04-29

Skolverket <http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund> 2016-05-27

Källa:

Observationer och interjuver med barn i Sörmlands län, mars-april 2016

Ljudinspelningar och anteckningar från observationer finns i uppsatsförfattarens ägo

Bilaga 1 Intervjuguide

Intervjufrågor

- Vad tycker du om att göra när det är rast eller fritids?
- Leker du ensam eller tillsammans med någon? Om ja, vilka?
- Finns det några killekar eller tjejlekar?
- Får alla vara med att till exempel spela bandy, leka häst, hoppa hopprep?
- Följdfråga, efter vad som observerats
- Har du någon fritidsaktivitet efter skolan eller på helgen?
- Hur tar du dig till och från skolan? Går, cyklar eller åker du bil, buss, taxi?

Bilaga 2 Observationsfrågor

Hur tillgänglig är utemiljön?

Hur ser den fysiska aktiviteten ut?

Finns skillnad i hur flickor och pojkar leker?

Bilaga 3 Informerat samtycke rektor



Gnesta 2016-03-01

Hej rektor på förskoleklass !

Jag är student på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans och förskoleklassens verksamhet och mitt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om hur fysiskt aktiva barn i förskoleklass är vid den tid som är avsatt för så kallad fri lek med andra ord rast och lek på fritids som inte är styrd av lärare.

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka er verksamhet vid några tillfällen i mars. Jag skulle då vilja göra observationer som kommer att innebära att jag tittar på vad barnen gör när de leker utomhus. Till mina observationer kommer jag att göra kompletterande intervjuer med barnen som kommer att handla om frågor som vad barnen tycker om att leka, om det finns lekar som inte alla får vara med i, om det finns lekar som är könskodade det vill säga lekar som anses i barngruppen vara för ett visst kön. Jag kommer att använda mig av anteckningar vid observationerna och ljudupptagning vid intervjuerna.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet oidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag be om ditt medgivande för att involvera miljön och de barn vars föräldrar godkänner deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om du samtycker till studien fyller du i bifogat formulär.

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,

Frida Danielsson

Telefon
Mailadress

Ann Hedén (Handledare) Södertörns högskola
Telefon
Mailadress

Formulär för samtycke till deltagande i studie.

Jag/vi **samtycker** till att studien får genomföras med de elever som har godkännande från vårdnadshavare, på skolan.

Rektors namnunderskrift/er och datum:.....

Namnförtydligande:.....

Formuläret återlämnas till Frida Danielsson alternativt Förskoleläraren i förskoleklassen senast tisdagen **8/3** Om du/ni inte samtycker till att medverka i studien så bortse från detta brev.

Bilaga 4 Informerat samtycke förskollärare



Gnesta 2016-03-01

Hej förskollärare på skolan förskoleklass!

Jag är student på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans och förskoleklassens verksamhet och mitt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om hur fysiskt aktiva barn i förskoleklass är vid den tid som är avsatt för så kallad fri lek med andra ord rast och lek på fritids som inte är styrd av lärare.

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka er verksamhet vid några tillfällen i mars 2016. Jag skulle då vilja göra observationer som kommer att innebära att jag tittar på vad barnen gör när de leker utomhus. Till mina observationer kommer jag att göra kompletterande intervjuer med barnen som kommer att handla om frågor som vad barnen tycker om att leka, om det finns lekar som inte alla får vara med i, om det finns lekar som är könskodade det vill säga lekar som anses i barngruppen vara för ett visst kön. Jag kommer att använda mig av anteckningar vid observationerna och ljudupptagning vid intervjuerna.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag be om ditt medgivande för att involvera miljön och de barn vars föräldrar godkänner deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om du samtycker till studien fyller du i bifogat formulär.

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,

Frida Danielsson

Telefon
Mailadress

Ann Hedén (Handledare)
Södertörns högskola
telefon
Mailadress



Formulär för samtycke till deltagande i studie.

Jag/vi **samtycker** till att studien får genomföras med de elever som har godkännande från vårdnadshavare, på skolan.

Förskollärarens namnunderskrift/er & datum:.....

Namnförtydligande:.....

Formuläret återlämnas till Frida Danielsson alternativt förskolläraren i förskoleklassen senast tisdagen **8/3** Om du/ni inte samtycker till att medverka i studien så bortse från detta brev.

Bilaga 5 Informerat samtycke föräldrar



Gnesta 2016-03-01

Hej föräldrar på skolan förskoleklassF!

Jag är student på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans och förskoleklassens verksamhet och mitt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om hur fysiskt aktiva barn i förskoleklass är vid den tid som är avsatt för så kallad fri lek med andra ord rast och lek på fritids som inte är styrd av lärare.

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka era barns verksamhet vid några tillfällen i mars. Jag skulle då vilja göra observationer som kommer att innebära att jag tittar på vad barnen gör när de leker utomhus. Till mina observationer kommer jag att göra kompletterande intervjuer med barnen som kommer att handla om frågor som vad barnen tycker om att leka, om det finns lekar som inte alla får vara med i, om det finns lekar som är könskodade det vill säga lekar som anses i barngruppen vara för ett visst kön. Jag kommer att använda mig av anteckningar vid observationerna och ljudupptagning vid intervjuerna.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag be om ert medgivande för ert barns deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om ni samtycker till studien fyller ni i bifogat formulär. I sådant fall kommer även barnen att bli åldersadekvat informerade om studien och de ges då också möjlighet att besluta om sitt eget deltagande.

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar, Frida Danielsson

Ann Hedén (Handledare) Södertörns högskola
Telefonnummer
Mailadress

Formulär för samtycke till deltagande i studie.

Jag/vi **samtycker** till att mitt/vårt barn deltar i studien.

Barnets namn:

Vårdnadshavares namnunderskrift/er.....

Formuläret återlämnas till förskolläraren i förskoleklassen senast tisdag den 8/3. Om du/ni inte samtycker till att medverka i studien så bortse från detta brev.